

इंडियन प्रिमियर लीग

इंडियन प्रेसा लीग

आयपीएल अर्थात इंडियन प्रिमियर लीग ही जगातील सर्वाधिक पाहिली जाणारी लीग आहे. भव्यदिव्य आयोजन, रंगारंग स्वरूप, प्रचंड खर्च, अमाप लोकप्रियता, अफाट गर्दी इत्यादी कारणांमुळे पहिल्या सिझनपासून संपूर्ण जगाला मोहिनी घातलेल्या या इंडियन प्रिमियर लीगला दुसऱ्या भाषेत इंडियन पैसा लीग असे म्हटले जाते. या लीगमुळे अनेक खेळाडू उदयास आले आणि झटपट श्रीमंतही झाले. अनेक गुणी व मौल्यवान खेळाडू या लीगमुळे जागतिक क्रिकेट विश्वाला मिळाले. अशी लीग जगामध्ये इतर देशांमध्येही खेळली जाते. मात्र इंडियन क्रिकेट लीग अर्थात आयपीएलने जे जगात स्थान मिळवले आहे; ते अन्य कोणत्याही क्रिकेट लीगला मिळाले नाही. सध्या आयपीएलचा सोकावा सिझन चालू आहे. संपूर्ण देश आपीएलमध्ये झाला आहे. या पाश्वर्भूमीवर आयपीएलची संपूर्ण कुंडली खास ‘सुराज्य’च्या वाचकांसाठी संडे मॉर्निंग या सदरातून देत आहोत. इंडियन क्रिकेट लीग (आयसीएल) ची स्थापना २००७ मध्ये इती एंटरटेनमेंट एंटरप्रायझेसच्या मदतीने करण्यात आली होती. आयसीएलला भारतीय क्रिकेट नियामक मंडळ (बीसीसीआय) किंवा आंतरराष्ट्रीय क्रिकेट परिषद (आयसीसी) द्वारे मान्यता मिळाली नाही. म्हणून खेळाडूंना आयसीएलमध्ये सामील होण्यापासून रोखण्यासाठी, बीसीसीआयने त्यांच्या देशांतर्गत स्पर्धामध्ये बक्षिसाची रक्कम वाढवली आणि आयसीएलमध्ये सहभागी होणाऱ्या खेळाडूंवर आजीवन बंदी घातली. अर्थात आयसीएलला बोर्डने बंदखोर लीग असे संबोधले होते.

इंडियन प्रिमियर लीग (आयपीएल)

सन २००७ मध्ये भारताने टी २० विश्वचषक आपल्या नावावर केला. त्यानंतर दि. १३ सप्टेंबर २००७ रोजी बीसीसीआयने इंडियन प्रिमियर लीग नावाच्या फँचायजी-आधारित टैंटॉ२० क्रिकेट स्पर्धेची घोषणा केली. पहिला सिज्जन एप्रिल २००८ मध्ये नवी दिल्ली येथे एका भव्यदिव्य समारंभात केला. आयपीएलचे नेतृत्व करणारे बीसीसीआयचे उपाध्यक्ष ललित मोदी यांनी स्पर्धे चे स्वरूप, बक्षिसाची रकम, फँचायजी पद्धत आणि संघ रचना, नियमांसह स्पर्धेचा तपशील सांगितला. भारताचे माझी खेळाडू आणि बीसीसीआय अधिकाऱ्यांचा समावेश असलेल्या सात सदस्यांची गव्हर्निंग कौन्सिलद्वारे आयपीएल चालवणार होती. सुरुवातीला बॅंगलोर, चेन्नई, दिल्ली, हैदराबाद, राजस्थान, कोलकाता, पंजाब आणि मुंबई संघांचा यामध्ये समावेश होता.

आयपीएल सामने

आयपीएलमध्ये विविध राज्यांमध्ये टी-२० चे क्रिकेट सामने खेळवले जातात. यामध्ये भारतीय खेळांडुंबरोवरच इतर देशातील खेळांडूंचा समावेश असतो. या क्रिकेट लीगमध्ये भाग घेणारे खेळांडू ज्या राज्याच्या अथवा शहराच्या संघात खेळतात, ते खेळांडू त्या राज्याचे अथवा शहराचे प्रतिनिधित्व करतात. या लीगच्या शेवटी जो संघ विजयी होतो, त्याला आयपीएल ट्रॉफी व बक्षीस दिले जाते.

आयपीएल मॅच फॉरमेट

आयपीएलमध्ये भाग घेणाऱ्या प्रत्येक टीमला दुसऱ्या संघासोबत दोन सामने खेळावे लागतात आणि त्यामध्ये 'टॉप चार' मध्ये येणारे संघ 'प्लेओफ' साठी कालिफाय होतात. प्लेऑफमधील दोन संघामध्ये फायनलसाठी सामने खेळले जातात. यामध्ये विजयी होणारा संघ फायनलमध्ये प्रवेश करतो. हरलेल्या संघाला फायनलमध्ये आपली जागा बनवण्यासाठी पुन्हा एक संधी दिली जाते आणि हा संघ दुसरा कालिफायर तिसऱ्या व चौथ्या नंबरच्या संघातील जिंकलेल्या संघाशी खेळतो. यदृसऱ्या कालिफायरमधील विजयी संघ फायनलमध्ये प्रवेश करतो.

आयपीएल लिलाव

आयपीएल लिलावादरम्यान, लिलावकर्ता खेळाडूच्या नावाची घोषणा करतो. त्यानंतर संघ त्या खेळाडूच्या आधारभूत किमतीनुसार बोली लावतात. समजा एखाद्या खेळाडूची मूळ किंमत १ किंवा २ कोटी रुपये असेल तर त्या खेळाडूची पहिली बोली १ किंवा २ कोटी रुपयांपासून सुरु होते. यानंतर, इतर संघांच्या बोलीमुळे त्या खेळाडूची किमत वाढते. कोणताही संघ खेळाडूच्या आधारभूत किमतीवर खेळाडू खरेदी करू शकतो. खेळाडूसाठी सर्वाधिक बोली लावल्यानंतर, लिलावकर्ता सर्व संघांना खेळाडूवर लावलेल्या शेवटच्या बोलीबद्दल तीन वेळा सूचित करून आणि कोणत्याही संघाने स्वारस्य न दाखविल्यास त्याची विक्री करून लिलाव प्रक्रिया पूर्ण करतो. जो संघ सर्वाधिक किंवा शेवटची बोली लावतो तो खेळाडू विकत घेतो आणि त्याच्या संघात सामील होतो.

खेळाडू घेण्याची पध्दत

कोणत्याही टीमची फ्रॅंचायजी तीन प्रकारे खेळाडू घेतात. पहिला प्रकार आहे लिलावाचा. लिलावात बोली लावून खेळाडू घेता येतात. दुसरा ट्रेंडिंग विंडोचा आहे. यामध्ये एक संघाला दुसऱ्या संघासोबत खेळाडू एकस्वर्जे करता येतात. तिसरा प्रकार अनुपलब्ध खेळाडूंसाठी प्रतिस्थापनेवर दसरे खेळाडू घेणे.

खेळांडिंचे वाटप

लिलावातील खेळाढूना इंडियन कॅप्ट, इंडियन अनकॅप्ट आणि परदेशी खेळाढू अशा तीन श्रेणीमध्ये विभागला जाते. या खेळाढूना नंतर गोलंदाज, वेगवान गोलंदाज, फिरकी गोलंदाज, अष्टपैलू आणि यांत्रिक अशा त्यांच्या वैशिष्ट्यांच्या आधारे वेगवेगळ्या लॉटमध्ये ठेवले जाते. ज्या खेळाढूने आत्मापर्यंत आपल्या देशासाठी एकही आंतरराष्ट्रीय सामना खेळलेला नाही त्याला अनकॅप्ट म्हणतात

खेळांड़ची आधारभत किंमत

लिलावापूर्वी खेळाडू आधारभूत किंमत ठरवतो आणि ती बीसीसीआयला सादर करतो. कॅप्ट भारतीय खेळाडू आणि परदेशी खेळाडू, सर्वसाधारणपणे, त्यांची मूळ किंमत जास्त ठेवतात, कारण त्यांना लिलावात जास्त किंमत मिळण्याची अपेक्षा असते. दुसरीकडे, अनकॅप्ट आणि कमी प्रसिद्ध खेळाडू त्यांच्या मूळ किमती तुलनेने कमी ठेवतात. आधारभूत किंमत ठरवताना खेळाडू त्यांची मागील कामगिरी, त्यांची लोकप्रियता, सोशल मीडिया फॉलोअर्स इत्यादी गोष्टी विचारात घेतात.

खेळांड रिटेन करणे

कोणतीही फ्रॅचायजी लिलाव सुरु होण्याआधी आपल्या संघाचे जास्तीत जास्त तीन खेळाडू आपल्या संघात राखून ठेवू शकते. यामुळे लिलावा दरम्यान रिटेन केलेल्या खेळाडूंची बोली लगत नाही. आपल्या टीममधील महत्वाचे खेळाडू आपल्या टीममध्येच रहावे, यासाठी रिटेनचा वापर केला जातो. पण त्या खेळाडूला रिटेन करायचा की नाही हे त्या फ्रॅचायजीवर अवलंबून असते. रिटेन केलेल्या खेळाडूच्या किमतीएवढी रक्कम लिलावासाठी निश्चित केलेल्या रक्कमेतन कमी होते.